

Za to imamo že pripravljenih mičnih pripovedk in pravljic in prosimo še tudi naše bralce, naj se nam priposlje, kar utegne tudi drugih zanimati.

»Razne stvari« bodo naposlednje v resnici razne stvari, novice iz domačih pa tudi iz drugih krajev in lepo prosimo, da se nam priposljejo take novice v prav obilni meri. Ako so one v kakem kraju že tudi znane, tem bolj pa so zanimive one potlej za bralce v drugih krajih. V »oznanilih« priporoča pa »Slov. Gospodar« reči, ki so našim bralcem koristne, ne vsprejme pa se nobeno, ako se sumi, da ni pošteno. Zato pa je »oznanilo« v našem listu že tudi priporočilo.

»Slov. Gospodar« bode torej tudi v svoji novi obliki list za slov. ljudstvo, za slov. gospodarje. On ne išče lastne koristi, želi pa prinesiti jih veliko v hiše naših slov. gospodarjev. Da bode tacih hiš in torej tudi koristi poslej prav veliko in na vse strani po naših slov. krajih, to želi iz srca, na to dela krepke moči

»Slovenski Gospodar«.

Govor dr. L. Gregorčca.

(V državnem zboru dne 16. decembra 1891.)

I. Visoka zbornica! Jaz ne govorim dnes o številkah finančnega zakona, ampak porabim to priliko, da izgovorim nekoliko besed o političnih razmerah v Avstriji in sicer s svojega jugoslovanskega stališča. Gospoda moja! Inozemstvo gleda zadnji čas na nas z veliko pozornostjo in razsodbe iz teh studij čitamo sem ter tje v časopisih. Lansko leto je izdal tako delo Pavel Dehm v Monakovem pod naslovom »Oesterreich-Ungarn im reichs-deutschen Lichte«.

V tej jako zanimivi knjigi naletel sem tudi čuden izrek, katerega je storil l. 1852. princ Albert od Saksonija-Koburga-Gote, in slove: »Avstrija bode še le država postala«. Pisec sodi, da velja ta izrek še dandanes. Žal, da mu jaz moram pritrčiti. Naša država še vedno ni postala takšna država, da bi se čutili v njej vsi narodi srečne in zadovoljne. Več, kakor 40 let, se borimo za tako obliko države, da bi se brez nadvladja, brez pritiskanja in brez nasilstev vsakemu narodu dalo to, česar mu je treba za obstanek in razvoj. Posamezne dobe dolgotrajnega tega boja zaznamljevali so krvavo. Vi-harni leti 1848 in 1849 sta odpravili stare razmere, absolutistični centralizem ministra Bacha je bil uničen pri Magenti in pri Solferinu; naslednji konstitucionalni centralizem ministra Schmerlinga pa so pokopali pri Sadovi. A tudi sedajni sistem duvalističnega dvojnega centralizma, sistem nemškega in madjarskega nadvladja in teh dveh jezikov državne predprave ne bode obveljal.

Gospoda moja! Ne bojte se, da Vam podam zgodovino duvalizma, samo naslonim se naj v svojih izvajanjih na-nj in sicer tako, da rečem: Temeljna ideja duvalizma je ta, da je osnovati dve jednotni državi, v jedni naj bi imeli Nemci nadvladje, v drugi pa Madjari, v jedni bodi nemščina, v drugi madjarsčina državni jezik. Ta ideja postaja vse bolj in bolj neizvedljiva, ker je ni združiti s koristimi celokupne države. Pustimo na Ogersko na strani in govorimo o tostranski polovici države naše! Pripoznati je takoj, da vzlic trindvajsetletnemu naporu še vedno nimamo jednotne nemške in centralizovane države. Slovanske opozicije ni mogel udušiti niti rezki Giskra, niti brezozirni Auersperg, niti premétni Taaffe, in kakor dosedaj, izjalovijo se tudi v bodoče vsi poskusi te vrste vsled zavednosti in vzajemnosti narodov slovanskih. Mi vsi, gospoda moja, in tudi

Poljaki, ne maramo nikakega nadvladja, nikakega pritiskovanja in izsesovanja, ampak popolno ravnopravnost.

Da bi duvalizem ne žulil nenemskih in nemad-jarskih narodov preveč, zato se je ustvaril člen 19. drž. osnovne postave in pa ogerska o narodnostih. Da ste te dve postavi kedaj prišli v veljavo, ne bilo bi tolikega odpora proti duvalistični obliki države in vzdržala bi se bila dalje, kakor ji je sojeno sedaj. Ali te dve prostavi niste prišli nikdar do veljave. Giskra in Auersperg se nista brigala za to in njega ekscelenca grof Taaffe vrže le najsilnejšim in najnadležnejšim prosilcem v redkih in dolgih presledkih kako drobtinico.

Gospoda moja! Nemška in liberalna stranka se je bojevala več let, kar najostreje mogoče, proti ministru Taaffe. Mislim pa, da mu je delala krivico. Grof Taaffe je prav za prav samo napis nekoliko spremenil, sicer pa je tiral tisto obrt nadalje, samo dosti spretneje in bolj premétno, kakor so to liberalci umeli kedaj poprej. Z nekaterimi navidezno konservativnimi obljubami in pod pretvezo, da bode dognal spravo med narodi, privabil je nemške konservativce in slovanske narodnjake, ali upravno osobje, zlasti pa ministri njegovi, delali so lepo mirno za liberalizem in za germanizacijo. Nemških konservativcev najsrčnejša želja, verska šola ni smela priti niti v razgovor, narodnjakom pa se nujno priporoča umerjenost in samozatajevanje za zdravilo, torej nekako duševno gladovanje.

Cerkvene zadeve.

Studenece sv. Maksimilijana v Celji.

Naš premilostljivi knezoškof dr. Mihael Napotnik so še kot ravnatelj c. kr. zavodu za višjo vzgojo duhovnikov na Dunaji z neprekosljivo marljivostjo spisali življenje sv. Viktorina, škofa Ptujkega, cerkvenega pisatelja in mučenca. Ali pri vsem mnogoletnem trudu se jim ni posrečilo, varno določiti kraj, v katerem je umrl sv. mučenik, še manje Viktorinovo rojstno mesto. V tem oziru smo Celjani vse srečnejši. Mi nimamo zaznamljevanega le onega srečnega torišča, kjer je po kapucinskem vzročilu tekla zibelka našemu nebeškemu priprošniku, sv. Maksimilijanu, škofu in mučencu, zanesljivo določeno je tudi kraj, kjer je ta goreči oznanjevalec sv. vere svojo mučeniško kri prelil. V življenji svetnikov, katero so pokojni knez in škof Anton Maritim Slomšek izdali leta 1854 pod naslovom »djanje svetnikov Božjih«, bere se v II. delu str. 433 o sv. Maksimilijanu to-le: »Še kažejo na mestu, kanor je njegova sveta glava padla, lično kapelico in pod kapelico studenece sv. Maksimiljana.« Ravno to poročilo potrjujejo tudi Slomšekov naslednik, pokojni prevzvišeni knezoškof Jakob Maksimilijan Stepišnik z redko navdušenostjo v svojem nemškem igrokazu: »Maximilian« natisnjenem v Mariboru l. 1878. Naš najslavnejši kronist ali zgodovino pisec, prečastiti gospod apostolski protonotar in stolni dekan Orožen v Mariboru poročuje v svoji najnovejši Celjski kroniki*) stran 121 pod naslovom: »Die kleine Kapelle St. Maximilian mit der Wunderquelle«, da se je mali studenec na južni strani cerkvice sv. Maksimilijana v Celji od nekedaj častil za oni zvirk, ki je nastal na mestu, kamor je padla odsekana glava sv. škofa Maksimilijana. Rajni opat Celjski Matija Vodusek dali so leta 1869 to starodavno kapelico razširiti, v romanskem slogu dozidati in prav lepo na presno zmalati. Postavili so v tej kapelici namesto starega lesenega, nov kameniti oltar, pred katerim so si dali sezidati poseben žrč ali rakvo, v katerej zdaj po-

*) Prezanimivi knjigi je naslov: »Das Bisthum und die Diöcese Lavant III. Theil. 1. Das Archidiaconat Saumen. 2. Das Dekanat Cilli; von Ignaz Orožen. Cilli 1880.

čivajo že od goda sv. Lucije l. 1872. Na nasprotni strani, globoko pod omenjenim oltarjem, je pa oni »čudodelen studenec«, ki je sedanjemu rodu vse premalo znan. Pokojni opat Vodušek dali so ves ta studenec prav lepo obzidati, s tlakom od marmorja in z odtokom prevoditi, a ko je potem rajni Lasnik prek ali poleg tega milostnega studenca stavil svojo usnjarsko fabriko (sedaj brambovsko vojašnico), so neprevidni delalci ta znameniti studenec do malega zasuli. Ljudje so že mislili, da je studenec sv. Maksimilijana vsahnil ali nehal izvirati. Prav takšno kazen zaslužil bi bil nehvaležni rod, ki se je tako malo zmenil za slavne spomenike svojega sv. rojaka.

Novi opat Celjski, prečastiti gospod France Ogradi, o katerem smemo reči, da jih »gorečnost za hišo Gospodovo ujeda«, spomnili so se tudi tega čudodelnega studenca sv. Maksimilijana. Ukazali so ga iztebiti in do dobrega osnažiti in očistiti. In čuj, predno je delalec prišel studencu do dna, šinila je že čista studečnica iz precej globokega vodnjaka. Ko je bil potem studenec sv. Maksimilijana popolnoma očiščen, dali so gospod opat linó ali okno k studencu z lepimi vrati zakleniti, da čistiljivega studenca odslej nihče ne bo mogel onečediti ali oskruniti. Ključek do studenca skranjuje se odslej v Zagrebu bližnje cerkvice sv. Maksimilijana. Kdor bo hotel odslej iz tega studenca vode zajemati, moral se bo poprej za ključek do studenca oglasiti pri cerkveniku ali mestne farne ali pa te podružne cerkve. Želeti bi bilo, da bi se našel dobrotnik, ki bi dal ves ta zanimljiv studenec za sgraditi z lepo pregrajo od kovanega železa, da ne bi živina zamogla preblizu zvirka priti. Takšno omrežje vzbujalo bi pa tudi večje spoštovanje do tega sv. Maksimilijanu posvečenega studenca, ki že zdaj nosi latinski napis: »Fons decollationis s. Maximiliani«, a utegne v kratkem dobiti še napise v Celjskih občevalnih jezikih. Naj mi nihče ne ugovarja, da mu ni znano, da bi se z vodo iz tega studenca bil kdo dandanes čudežno ozdravil. Takšnemu le odgovorim: Ali pa imamo tudi toliko vere, da bi bili mi čudežev »vredni«? Vse je mogoče le tistemu, ki veruje, veli Kristus pri sv. Marku (9, 22). Vsekako je pa studenec sv. Maksimilijana po svoji starosti in svoji zgodovini vse časti vreden kraj. Pater N.e.

Mili darovi za družbo vednega češčenja:

Sv. Ožbalt pri Dravi 5 fl., Kozje 5 fl., Polje 15 fl., Sv. Lovrenč na Dravskem polju 8 fl. 42 kr., Sv. Vid pri Valdeku 2 fl., Braslovče 13 fl. 58 kr., Fram 9 fl. 7 kr., Sv. Jakob v Slov. gor. 16 fl. 70 kr., Sv. Venčesl 20 fl., Podgorje 10 fl. 60 kr., Reichenburg 17 fl. 74 kr., Loka 5 fl., Sv. Martin pri Slov. Gradu 7 fl., dr. Jož. Muršec, konz. svet. 5 fl., cerkev sv. Alojzija v Mariboru 3 fl., Sladka gora 5 fl.

Gospodarske stvari.

Kokoš in zelenjad.

V obče je znano, da kokoši razven žita tudi še posebno ljubijo zeleno pičo. Kokoši, kojim je pot na pašnike, livade in travnike odprta, ki imajo tedaj trave v izobilju, rade nesejo in kakor mnogokratna skušnja uči, dajo več in boljših jajc, kakor kokoši, katere ne pridejo nikdar na pašo.

Ako prav tega ne povzroči samo trava, ampak tudi nebrojne žuželke, gliste, polži in črvi, ki imajo v njej svoja skrivališča, vendar, pravim, je dognana stvar, da je zelenjad velikega upliva na ves notranji razvoj kokošij, na jajca, na njih obilost in število.

Vendar ni vsaka zelenjad iste moči, niti nima iste

posledice. Najbolj prija kokošim divja ali tako zvana poljska salata. Priporočati je tedaj, če je mogoče, tako salato vsake 14 dni v kak prostorček na vrtu zasejati, da se od zgodnje pomladi do pozne jeseni kokošim lahko ponudi. Kokoši poplačajo nam obilno ta majhen trud s svojimi jajci. Razven te salate je tudi priporočati: rezva (endivija), perinje navadne pese, različna plevelj, kakor mlečec (osat), regrat, dalje perinje belé pese in mladega zelja. V zgodnji pomladi ponudi se naj kokošim mlada trava, po zimi pa se naj položi več peščice na drobne kose razsekanega korenja ali pa pese na mesta, kjer ne morejo zmrzniti, in kjer jih kokoši najdejo.

Če ti pa zelenjadi ne dostaje, daj jim peščico krompirja, katerega si mehko skuhala in drobno zazmečkala. Ako pa daješ svojim kokošim samo zrnje, tedaj mora medljevati, enkrat daj koruze, potem pšenico, potem zopet ječmen itd. Da je tudi, kar je na mizi preostalo, kakor meso, jetra, razna sočivja in druge take reči kokošim v prid, to je v obče znano. V obrambo svoje misli in svojega nasvetovanja navedem še nazadnje izgled, in ta glasno govori za mojo stvar. Nek mož na Nemškem (Demmer), ki radi izvrstne vzgoje svojih kokošij služe daleč po svoji domovini, je uvidel izborno korist zelene piče pri kokoših, ter začel svoje kure rediti z raznovrstno zelenjadjó in travo, kmalu so se začele na to javiti dobre posledice takega postopanja: jajca so se pomnožila. Kokoš, ki mu je prej samo 143 jajc na leto znesla, nanese mu je, ko jo je začel po našem receptu pitati, od 22. novembra l. 1890 do 25. novembra 1891 250 jajc. Tedaj kolik napredek! V pošteev se še mora jemati, da ta kokoš od 21. marca do 11. junija ni nobednega jajca znesla, ampak samo mladiče valila in vodila, a vendar toliko število jajc! Ta mož, ki je po našem receptu začel svoje kokoši rediti, imel je tedaj jajc v izobilju, vrhu tega pa še toľsto pečenko!

Zoper influenco.

Veseli sem se že bil na vesele božične praznike; ali človek obrača, Bog pa obrne. V četrtek mi je bilo tako hudo, da sem mogel v posteljo; glava in vsi drugi udje so me silno boleli, bil sem, kakor natolčen, celo noč sem močno trpel, brez vsacega spanja. Kaj je storiti? mislim si, ter vzamem knjigo znanega naravozdravnika župnika Kneippa in poiščem, kaj svetuje zoper »influenco«. Berem pa ondi: »Umij si vsako uro čeli život z mrzlo vodo in pij čaj iz pelina in kadulje (žavbenk), po drugem ali tretjem umivanji se začneš močno potiti, in to je znamenje, da bolezen odide«.

To vestno storim in že takoj drugo jutro, hvala Bogu in blagemu gosp. župniku Seb. Kneippu, zdrav ustanem; se ve, da sem še bil slab, ali kupica vina in nekaj pečenke me hitro okrepečata. Pomniti je, da se umivanje s capo in mrzlo vodo mora v eni ali najdalje v dveh minutah v topli sobi vršiti, potem pa smukni v toplo posteljo, ter se dobro odeni. Priporočam o tej priložnosti tudi vpisanje k društvu sv. Mohorja, katero bode prihodnje leto med drugimi, tudi izdalo »Kneippovo knjigo«, ter je to pravi zaklad, in naj ne manjka pri nobeni hiši!

Jože Mavrič, nadučitelj.

Pesja steklina.

»Dne 18. aprila t. l. napadel je stekel volk blizu mesta Črnovice v Bukovini mnogo ljudi, kakor so javili nekoliko dni po tem dogodku časniki. Žal, bila je to resnica, kar se sicer vsem novicam časnikarjev ne more pripoznati. Med po steklem volku napadenimi in ranjenimi, bil je tudi dr. Jos. Strobel, profesor na vseučilišču v Črnovicah.

Znano je čitateljem »Slov. Gosp.«, da se tudi v